

mélyéig fel voltam zaklatva. Egyik kezemben gyertyát vittem, másik kezemmel óvtam a lángot, nehogy elaludjék. Megértettem, hogy micsoda iszonyatos, micsoda embertelen módon próbálták meg becsapni az én – Ratkó-korosztálynak nevezett – nemzedékemet. Komoly lelki gyakorlatokra volt szükségem, hogy ne ragadjon magával a gyűlölet sárga szemű szörnyetege.

A HATALMI KÖTÉLHÚZÁS

Néhány nap múlva folytatódtak a Politikai Egyeztető Tárgyalások. Lassan világossá válhatott, hogy micsoda őrült kavargás dűl e Bermudaháromszögben. Június 16. miatt a keményvonalasok – mind a határokon belül, mind azokon kívül – erős nyomást gyakoroltak. Ez egyfelől a hazai reformkommunistákra, másfelől az Ellenzéki Kerekasztal radikális résztvevőire, azaz kiváltképp a Fideszre és az SZDSZ-re irányult.

A kerekasztal-tárgyalások második menetét már Pozsgay vezette. A feleknek sikerült megállapodást kötni a tárgyalások témaköreiről és a munkavégzés módszeréről. Az akkori parlament egy csapásra súlytalanná, csupán szolgai statisztává vált. A „dolgok” attól kezdve szeptember 18-ig, azaz a tárgyalások lezárásáig a kerekasztal-tárgyalásokon és azok kapcsán történtek.



3. Antall József múzeumigazgató, aki az EKA idején vált ismert politikussá

Egy héttel a Hősök terén lezajlott lélektisztító gyászszertartás után összeült az MSZMP vezetése. Grósz detronizálták, helyébe a „négyek bandája”, azaz Pozsgay, Németh, Nyers és maradékként Grósz lépett. Egyben döntöttek a halódó állampárt önfelkoncoló kongresszusának összehívásáról is.

Június 25-én a televízió interjút sugárzott Pozsgay Imrével, aki nagy szerényen bevallotta, ő bizony elvállalta a köztársaságielnök-jelöltséget. E bejelentés után – gyakorlatilag november végéig, az emlékeztetés „4 igenes” népszavazásig – Pozsgay Imre a magyar sajtó szent tehene lett. Szinte vezényszóra, szinte egyöntetűen csak dicsérni volt szabad. A végén már a kutyaújság és a szabadidőlapok címlapjáról is Pozsgay mosolygott ránk.

A június 16. utáni hetet egyébként jómagam is csak a sajtóból és az ismerősök későbbi elbeszéléséből ismerem, mivel azon a bő héten elutaztam Romániába. Az út annak az egy évvel korábban elkezdett tudatos utazgatásnak volt a része, amelynek során pótolni akartam a hiányosságokat. Az „Ismerd meg szép hazádat” mozgalom keretében elkezdtem bejárni a „környéket” is. Ez máig tartó, s igen-igen tanulságos program. A legfőbb konklúziója ezeknek az utaknak az volt, hogy a határokon túli magyarság kérdéseiről legtöbbször olyan emberek nyilatkoznak, akiknek azokról vagy halvány fogalmuk sincsen, vagy pedig a világot valamiféle torz pártszemszögből nézik.

Az akkori bő egyhetes utazás célja rendhagyó volt. Nyaralni mentem a román tengerpartra.

Persze Kolozsváron és Bukaresten át. Előbbi helyen leadtam az ismerősöknek néhány csomagküldeményt, utóbbi helyen meg körbeszaglásztam, többek között a magyar nagykövetségen is, hogy mi a helyzet. Az út tapasztalatai igen sokrétűek voltak. Amellett, hogy jól kipihentem magam, a tengerparton megismerkedtem több romániai magyarral és nem Erdélyben élő románokkal is. Meglehetősen nyíltsággal beszélgettünk, különösen az első félóra után, amikor már tisztázódott, hogy a másik nem securitatus. Úgy éreztem, ezzel az úttal és a korábbi öt román úttal együtt valamelyest „képben vagyok”, már ami az akkori romániai helyzetet illette. Utóbb e tapasztalatoknak és az ismeretségeknek nagy hasznát láttam, de erről majd később...

Ahogy Pestre visszaértem – zsigereimben a Tarom román légítársaság égi lélekvesztőjén átélt izgalommal –, rövest beloholtam a szerkesztőségbe. Helyzetem ugyanis speciális volt. Az akkori ellenzéki erővel még nemigen foglalkoztak a lapoknál, így az újságíróknak személyes kapcsolataik sem igen voltak ellenzéki politikusokkal. Ez okból, no meg a kollégák óvatossága miatt, a Hírlapnál kedvező helyzetbe keveredtem. Valahogy az én asztalom lett annak földterítése, mi újság az akkori ellenzék háza táján. Egy külön sarkot is kaptam a lapban, „alternatív sarok”, majd később „ellenzéki sarok” néven. Itt – a lap vezetőivel megkötött szóbeli megállapodásom szerint – a nyilatkozók mindenféle cenzúra nélkül, adott terjedelmi határokon belül azt mondhattak, amit akartak, s az garantáltan meg is jelent. Emiatt a „sarok” miatt rohantam be a szerkesztőségbe, hogy az írott magyar sajtóban legalább egy helyen megjelenhessen az ellenzékiek torzítatlan véleménye. Lehetséges persze, hogy a mából nézve mindez hihetetlennek, nevelésesnek tűnik, de valóban így álltak akkor a dolgok! Minden recsegett, ropogott, ám a sajtót csinálók személyi összetétele mit sem változott. És az a bizonyos történelmireflex-készség, no meg a berögzült félelmi gátak is elég kemény reteszt jelentettek az ellenzéki vélemények számára. Ebben a helyzetben az „alternatív sarok” valószínűleg oázis lehetett a nyilatkozónak, az olvasónak s nem utolsósorban az újságírónak is.

Június 27-én történt valami, aminek a jelentőségét azon a napon igen kevesen foghatták csak fel. Hát még a következményeket! Horn Gyula külügyminiszter – osztrák kollégájával közösen – elkezdte a magyar-osztrák határon a vasfüggöny lebontását. Megvallom, a hírre én sem kaptam fel a fejemet. Protokolláris eseménynek tartottam eleinte, s Horn politikai előtérbe nyomulására utaló apróságként kezeltem.

Két nappal később a félig-meddig megbukott Grósz Károlyra „ráugrottam” a parlamenti folyosón, és egész oldalas interjút készítettem vele „Grósz Károly magányossága” címmel. Nem túlzottan ízléses módon, de alaposan rákérdeztem az MSZMP akkori főtitkára, s hangot adtam vele kapcsolatos személyes antipátiámnak is. 1948 óta nem jelent meg hatalmon lévő vezetőről ilyen anyag a magyar sajtóban – ’56-ot kivéve. Ilyen szempontból tehát a tekintélyelvűség tabuját megsejtő és megingató íromány volt.



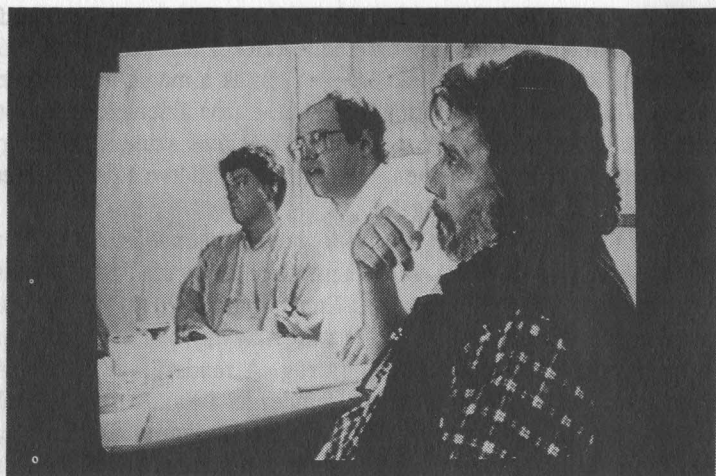
4. Grósz és az ő feltúrt zoknijai, valamint szerénysége

1989 nyarán, július elején a hazai szociáldemokrácia nagy erőfeszítéssel valamiféle országos egységteremtő értekezletet szervezett. Néhány nappal később azonban ismét fellobbantak a magát a szociáldemokráciát is szétforgácsoló viták. Ez a hazai szociáldemokrácia erőtlenségének biztos jele volt. A szociáldemokráciával szimpatizálók így kerültek mára a három parlamenti ellenzéki párt, illetve a parlamenten kívüli csoportoskák hátszágába.

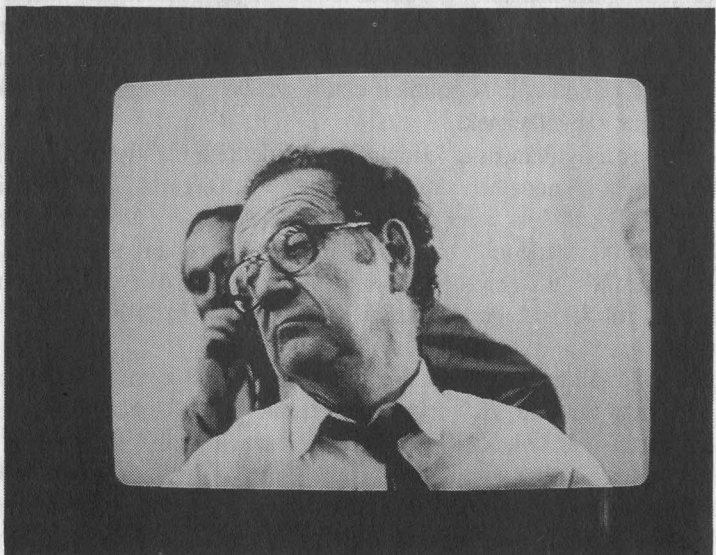
Ama július elsejének volt más, máig ható eseménye is. Az egykori KISZ jogutódja – a Demisz – akkor ismerte be, hogy eladta Duna-parti székházát majd 800 millió forintért. Ennek kapcsán kiderült, hogy az állampárti szervezeteknek – csak – az ingatlanvagyonra napi forgalmi értéken mintegy 500 milliárd forintba rúg. A rendszerváltás első felében, azaz 1990 tavaszától őszeig, mindezzel állítólag el is számoltak. Nos, nem tudom... Azaz inkább nemigen hiszem el. De a lényeg nem is ez, hanem az, hogy a hatalom- és vagyonátmentő mechanizmusok 1989 nyarának derekán kezdtek működésbe lépni. Ez a „lóláb” akkor kezdett kilógni. Jómagam – a Demisz fenti példájából kiindulva – ezt meg is írtam. Senki tehát – aki az akkori politikai életben politikacsinálónak számított – nem mondhatta később, hogy ne tudott volna a hatalomátmentési szándékról! A politikai élet résztvevői pontosan tudhatták, kivel s mire szövetkeznek.

A felek a nyilvánosság kizárásával mindenféle bizottságban és albizottságban alkudoztak, időnként pedig nagy ceremóniával plenáris ülést tartottak több-kevesebb sajtónyilvánossággal. Az MSZMP-n belül egyre elkeseredettebb harc indult meg a hagyományos vonal és a reformerek között. A belső vita a hatalommegosztás, illetve a hatalomátadás körül forgott. Az Ellenzéki Kerekasztalon belül lassan nőtt a feszültség...

Július 6-án meghalt Kádár János. A sors különös fintoraként ugyanaznap hirdette ki ítéletét a legfelsőbb bíróság: Nagy Imre és társai ártatlanok voltak. Mit lehetett volna erről írni? Én inkább a parlamenten belüli hatalmi kötékhúzásról, illetve Bush amerikai elnök közeli látogatásának előkészületeiről adtam hírt Gázsó L. Ferenc kollégámmal alkalmi alkotópárosban. Bush látogatása kapcsán az Ellenzéki Kerekasztal körül ülő ellenzéki vezetők eligazítást kaptak egy Lynch nevű amerikai követségi embertől. A tájékoztatás hangneme



5. Ez is EKA, Vitézy László (FSZDL), Tölgyessy Péter és Pető Iván (SZDSZ)



6. Múlt, jelen, jövő, Szabad György az EKA-n

megalázó volt. A jelen lévő ellenzéki politikusok ezt szó nélkül tűrték, sőt elképesztő módon viselkedtek. Szerencsére az új magyar politikai elit java az akkori EKA-ülésem nem vett részt.

Ezután sürgősen megpróbáltam utánajárni, milyenek is a viszonyok az ellenzéken belül. Bajosan akadtam nyilatkozni kész partnerre, Mécs Imre személyében. Ő az EKA-ba tömörült, illetve az azon kívüli kicsiny, későn ébredt szervezetek szerint tett különbséget. Így hát erről írtam. Magamban meg jól mulattam, hiszen az ellenzék alapvető repe-dése nem itt volt, hanem éppenhogy az EKA-n belül. A Pozsgayval kiegyezésre törekvő, a lengyel típusú hatalommegosztásra hajlamos MDF és politikai holdudvara, illetve a hatalomátmentést ellenző, a demokratikus ellenzékéből kinőtt SZDSZ és a Fidesz között. De hát ez akkor még nem volt publikus! Néhányan tudták mindezt az ellenzéki eliten kívül állók közül is, csak éppen nem volt minek alapján megírni. Bár – utólag visszagondolva – talán jobb lett volna erről hírt adni. Az ország megtakaríthatott volna egy vargabetűt magának.

A Bush-látogatáshoz visszatérve: nagy csinnadrattával végrehajtott, lealázó procedúra volt. Bush úgy ment át Budapesten, mint kés a vajon. Itt-tartózkodása alatt az uralmat az amerikai biztonsági emberek és a titkosszolgálat profi emberterelői vették át. A csinnadrattát a sajtó csinálta, a valóság siralmas volt. Érdekesség, hogy az amerikai elnök tanácsadó apparátusa – utólag visszanezve – nem vizsgázott jelesre. Hiszen Bush külön tanácskozott Pozsgayval az amerikai követ Zugligeti úti rezidenciájának egyik akváriumszerű sárokszobájában. Bush esélyes királyjelöltként kezelte az államminisztert. Ugyanakkor Antall József, a későbbi kormányfő sehol sem volt. Az MDF-et a Pozsgay-szimpatizáns Bíró Zoltán képviselte Bush és a magyar ellenzéki vezetők szűkre szabott találkozásán.

Másnap, július 13-án Bush ment, Kádárt eltemették. A politikust, aki Szent István, az Anjou-királyok egyénemelyike, Mátyás király és Ferenc József után a leghosszabb ideig uralkodott a magyar történelemben, több tízezer ember búcsúztatta. Őszinte szívvel és hittel. A gyűlölet sárga szemű szörnyetege engem ugyan elkerült akkor is, azóta is, de ez a temetés ellenkező előjellel is hidegen hagyott. Különben is elegendő volt mindenből. Felültem hát egy Lengyel-országba induló vonatra, két hétre elutaztam a Mazuri-tavakhoz.

Az útra, néhány héttel korábban, az azóta hírhedté vált Lengyel–Magyar Országjáró Diákszövetség tett közzé felhívást. A diákszövetség akkoriban még ismeretlen volt, a vezetőjeként fellépő Antoniewicz Roland úgyszintén. A tábor viszont olcsó volt, s igen kedvezőnek tűntek a feltételek. Arról nem is szólva, hogy beleillett a Kelet–Közép-Európát felkutató terveimbe.

Amire azonban az utazásra sor került, megtudtuk, hogy kicsoda is Antoniewicz Roland, hiszen pár nappal korábban tért meg e sejtelmes úr a phenjani VIT-ről, ahol Ceausescu és általában mindenféle dogmás baloldaliság hívének bizonyult. Mivel azonban nemcsak én, hanem még néhányan mások is, a részvételi díjakat e táborra előre befizettük, s lovagolni akartunk, úgy döntöttünk, hogy fűtyülünk a „Rolandra”. Így azután kéttucatnyian – a csapat java húszas éve elején járó egyetemista – összejöttünk, s vonaton nekivágtunk az ismeretlennek.

Másfél napos utazás után holtfáradtan érkezünk meg egy fenyőerdőbe. Pőre katonai sátrak, hideg eső, gyatra koszt, csak lengyelül értő lengyelek és lovak vártak bennünket. Mit mondjak? Igazi robinzonád volt. Tüzet raktunk, megismerkedtünk, úgy-ahogy megtanultunk lovagolni. A második héten megjavult az idő, s ezzel arányosan a kedvünk is. Esténként hosszú órákat ültünk tábornűnk mellett. Két fő témánk volt. Egyrészt a „Rolandot” szidtuk, politikai okokból, no meg az út csapnivaló szerveztlensége miatt. Másrésztől meghánytuk-vetettük a hazai dolgokat. Pártsemleges, a nyitott szemű közember szintjén. Igen örültem, mivel jó tízéves kortöbbletem ellenére bevettek a csapatba; és minthogy bértollnokságomat jó darabig titokban tarthattam, még normális emberként is kezeltek. A korábbi hónapok után, amikor is különféle politikusok között mozogtam napestig, az a két hét maga volt a visszatérés a valóságos élethez. Erre a visszatérésre erősen rá voltam szorulva a következő hetek, hónapok során.

A lengyel táborozás még egy szempontból igen fontos volt. Megtanultam, hogy egy alkalmilag összeverődött csoport miként tudja megszervezni önmagát a pusztán földön. Akkor még nem tudhattam, de erre a tapasztalatra alig egy hónap múlva életbevágó szükség volt...

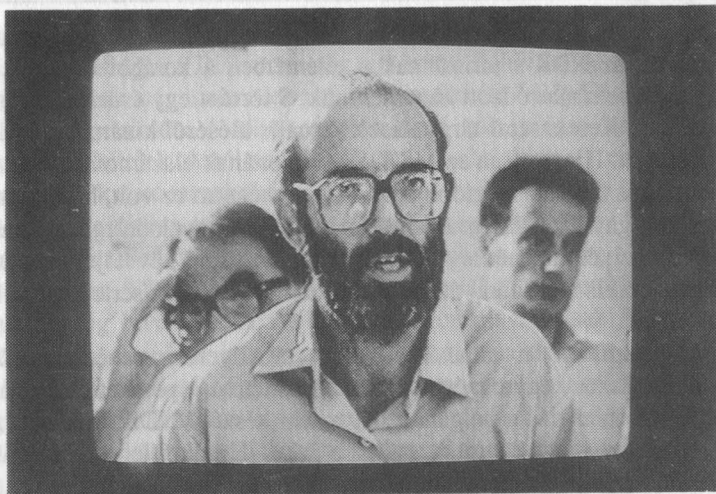
A táborozásból hazatérve rohamtempóban átnéztem az összes fellelhető sajtóterméket, s megállapítottam, hogy gyakorlatilag semmi lényegesről nem maradtam le. Teljes véletlenségből az ország is akkor

ment el nyaralni, amikor én. Két hét alatt csak egy fontosabb folyamat indult el: az NDK-s turistáknak – ellentétben a korábbi évekkel – valahogy nem akaródzott hazamenniük. S történt egy érdekesség is: a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások aktuális üléséről kizárták a nyilvánosságot. Hja, a téma az MSZMP vagyonának elszámolása volt... A zárt ajtós tárgyalás legfőbb érdekessége mégsem ez volt, hanem az, hogy Pozsgay „szabadságra ment” az MSZMP tárgyalódelegációjának éléről, s helyét átmenetileg Fejtő György, Grósz hű követője vette át. Mindez csakis a politikai átalakulás lefékezésére tett kísérletként volt értékelhető.

Augusztus elején gutaütéses meleg volt. Ilyenkor nehéz gondolkodni. A viszony egyre mérgesedett az első tétova lépéseket próbálgató Magyarország és a polgárait elveszíteni készülő NDK, valamint a vízlépcsőügy miatt egyre ingerültebb Jakes–Husák-féle csehszlovák vezetés, továbbá a rohamosan fokozódó erdélyi menekültáradat miatt is feldühödött Bukarest között. Utóbbi kapcsán a magyar sajtóról teljesen lekerült a hangfogó. Így láthatott napvilágot a „Csak egy falat szabadságot!” című egyoldalas írásom a Magyar Hírlapban, hosszú hetek „pihentetése” után.

Tudni való, hogy 1989 tavaszáig a Világgazdaság című napilap munkatársa voltam. Az év áprilisától dolgoztam a Hírlap számára. Az ott töltött bő három hónap alatt lassan kezdett felnyílani a szemem: mi is folyik a sajtóban, s ami folyik, az miért és hogyan. Nem éreztem jól magam. Elhatároztam, hogy tízig számolok. Tíz cenzúrázást, tíz félrevezetést tűrök el. Utána automatikusan kilépek, azonnali hatállyal otthagynom a lapot. Nemcsak a cenzúrázásról volt szó. Amikor a laphoz beálltam dolgozni, azt ígérték, hogy a Hírlap legközelebb szeptember 1-jével megszűnik a „Miniszttertanács lapja” lenni, ám ennek semmi érdemi jele nem mutatkozott. Márpedig én azzal a feltétellel mentem oda, hogy nem akarok semmiféle kormány semmiféle székértelője lenni, hanem az igazat és csakis az igazat akarom megírni, sőt nyomtatásban viszont is látni...

Augusztus első vasárnapján az országban néhány helyen képviselői pótválasztásokat tartottak. A választásokon rendre az MDF jelöltjei futottak be, néhol más ellenzéki pártok támogatásával. Ez több mint figyelemre méltó fejlemény volt. Az EKA-n belül erősítette a Demok-



7. Az SZDSZ vidám fiúi, Kis János, Haraszti Miklós, Mécs Imre az EKA-n



8. Orbán Viktor az EKA-n, ezúttal mint alkotmányjogász

rata Fórmot. Az MSZMP reformereit még inkább a Pozsgay-féle hatalomátjátszási-pozíciómegőrzési modell felé terelte. A nyilvánosság kizárását a kerekasztal-tárgyalásokról, éppen a nyilvánosság által gyakorolt nyomás segítségével, az EKA megtorpedózta. Az MDF öt főből álló parlamenti képviselői csoportot hozott létre. Az MSZMP-ben gomba módra alakultak a helyi reformkörök, ezzel alulról szorítva ki a Grósz–Fejti-vonalat a cselekvési lehetőségekből. A belpolitikai folyamatok így néhány napra kikerültek a kerekasztal-tárgyalások irányította mechanizmusból.

A külpolitikai helyzet is élesedett. Magyarország az NDK-sok Nyugatra nyíló kiskapuja lett. A háttérben kétségbeesett huzakodás indult meg. Honeckerék megpróbálták Nyers Rezsőt rászorítani: zárná már le újra azt a határt. De hát azt a határt nem lehetett többé lezárni, immár a határsávot is felszámolták. Eközben közeledett augusztus 21., a csehszlovákiai bevonulás évfordulója. Az ellenzéki szervezetek sorra szólították fel a Németh-kormányt: határolja el magát a 21 évvel azelőtti „internacionalista” beavatkozástól. A prágai vezetők körében ez – érthetően – egyre növekvő idegességet keltett. Módszerük sajátos volt, három nappal augusztus 21. előtt jegyzékben követelték a magyar kormánytól a bős–nagymarosi vízlépcső miatti – vélt – csehszlovák károk megtérítését.

A nemzeti kerekasztal ügyei jószerével egy helyben álltak. Nyilatkozatháború zajlott az MSZMP és az EKA között. A tárgyalások nyilvánosságáról, a köztársaságielnök-választás időpontjáról, a leendő parlamenti választási rendről. Grószt leszámítva az MSZMP vezetése augusztus 20. előtt újra egységesnek látszott, akárcsak tárgyalópartnerre, az EKA. S az akkori erőviszonyok szintén kiegyenlítettnek tűntek: MSZMP kontra egyesült ellenzék. Az állampárti vezetés, illetve az EKA önmagán belüli egysége persze csalóka látszat volt. Aminthogy a két fél közötti erőegyensúly is. A társadalmi folyamatok valójában már gőzerővel mozgásba lendültek, és semmi jóval nem kecsegtették az állampártot.

Én már 10 nappal augusztus 21. előtt a csehszlovák ügyekkel foglalkoztam. Úgy éreztem, lesz valami; a levegőben lógott, hogy valaminek történnie kell. Igyekeztem alaposan felkészülni, mi is történt 1968. augusztus 21. előtt, azon a napon és utána is, különös tekintettel az

akkori események magyar vonatkozására. Megismerkedtem Firon Andrással, a Magyar Hírlap volt újságírójával, akit éppen a '68-as ügyek miatt távolítottak el az akkori Magyar Hírlaptól. Pedig az 1968-ban, az új gazdasági mechanizmus bevezetése kapcsán alapított napilap a legszabadabb szelleműnek számított. Firon számtalan korabeli dokumentumot mutatott, s színes szavakkal órákon keresztül mesélt az akkori dolgokról, illetve a csehszlovák helyzetben azóta bekövetkezett változásokról, a két ország viszonyáról. Korábban is tudtam, mi történt 1968-ban, hogy mi a Charta és ki Havel. De nem éreztem át. Kollégám szavai nyomán immár a szívemmel is felfogtam, hogy mi történt '68-ban és utána Csehszlovákiában.

A magyar ellenzéki pártok közül a Fidesz és az SZDSZ azt tervezte, hogy szolidaritási küldöttséget meneszt 1989. augusztus 21-ére Prágába. Több száz embert. Hazai politikai berkekben nyílt beszédtema volt, hogy a Charta tömegtüntetést szervez a prágai Vencel téren, s az is, hogy nemcsak a magyarországi demokratikus ellenzék tagjai készülnek melléjük állni, hanem a lengyel Solidarnosc is több embert küld Prágába. Később kiderült, hogy mintegy ötezer lengyel Szolidaritás-aktivista vonaton meg is érkezett a csehszlovák fővárosba, de hírül véve, hogy Mazowiecki, a Szolidaritás politikusa alakíthat kormányt, önként visszafordultak azért, hogy ne nehezítsék saját kormányuk külpolitikai helyzetét.

A magyar tüntetők sorsa másképpen alakult. Hogyan és miért? Erről is szól a második fejezet. No meg arról is, hogyan keveredtem bele az 1989-es augusztusi prágai eseményekbe.

A PRÁGAI BIKABORJAK

Kőszeg Ferenc, az SZDSZ politikusa augusztus közepén a Magyar Hírlap szerkesztőségében járt. Egy kollégám, aki tudta, hogy Prágába készülök, mert tudósítani akarok az ottani, várható eseményekről, összehozott bennünket. Kiderült, hogy ő is oda készül. Hogyan megy – kérdeztem. Vonattal, mint a többiek – válaszolta. Elmondtam neki, hogy szerintem a csehszlovákok le fogják szedni a vonatról az ismeretebb magyar ellenzékieket, s hívtam, jöjjön ő is velem, azaz a Hírlap szolgálati kocsijával. Ráadásul nem is Pozsonynak indulva, hanem kerülőúton Parassapuszta felé, lengyel pénzzel, mintha csak átutazók lennénk. Megegyeztünk.

Augusztus 19-én, szombaton reggel indultunk. Dél előtt értünk a határra. A határőrök ugyan alaposan megnézték Kőszeg útlevelét, arcát, érdeklődtek, miért, hová megyünk, de végül is útra bocsátottak bennünket. Bejutottunk Csehszlovákiába. De arról, hogy milyen nagyon szerencsések voltunk, fogalmunk sem volt.

A Budapestről vonatokkal induló magyar ellenzékieket ugyanis a határállomásokon szinte kivétel nélkül leszedték a csehszlovák határőrök. Órákon át bezárva tartották és kérdezték, majd augusztus 20-án kitesékeltek őket, vissza Magyarországra. Néhányan jutottak csak át, a viszonylag ismeretlen arcúak, s azok, akik a komáromi közúti hídon gyalogos turistaként szivárogtak át. Az ismert magyar ellenzéki politikusok közül egyedül Kőszeg jutott át a szűrőn. Ez nem kis kunszt volt, hiszen a csehszlovák titkosrendőrség (is) jól ismerte, mivel a chartásokkal 12 éve, azaz 1977 óta tartotta a kapcsolatot. Mondhatni a magyar demokratikus ellenzék és a Charta közötti egyik hídember volt.

Valahol Pozsony közelében találtunk rá a Brno–Prága felé vezető autópályára, miután átbolyongtunk a Csallóközön. A morvák fővárosáig nagy volt a forgalom, azután alig láttunk autót. Annál több, a sztráda szélén lesben álló rendőrségi kocsit. Estefelé értünk Prágába.